

MET PSEUDO-GESCHIEDENIS VOER JE GEEN DEBATTEN

De middeleeuwse vrouw was moderner dan Huts

18 juni 2016 om 03:00 uur | Andrea Bardyn

Bijzonder fijn van Fernand Huts om de tentoonstelling in het Gentse Caermersklooster over de economie in de 15de en 16de eeuw mee op poten te zetten. Maar misschien moet hij het bijbehorende wetenschappelijke boek aandachtig lezen, suggereert **Andrea Bardyn**. Hij zou inzien hoe onjuist zijn idee over de taakverdeling bij mannen en vrouwen in het verleden is.

Andrea Bardyn

Wie? Verbonden aan de KU Leuven en de UAntwerpen. Doet onderzoek naar middeleeuwse vrouwen en stadsgeschiedenis.

Wat? Ondernemerschap was nooit alleen maar mannelijk, zelfs niet in de patriarchale samenleving van de middeleeuwen.

In een interview in *Trends* gaat Fernand Huts op zoek naar de oorzaak van de hedendaagse economische problemen. De overheid geeft ondernemers niet genoeg privileges, vindt hij, maar het ligt ook 'minstens gedeeltelijk aan de rol van de moderne vrouw' (DS 17 juni). Vrouwen hebben zich 'in de miserie gefeminiseerd' en laten mannen vandaag geen ruimte meer om hun ding te doen, lees: te ondernemen. Volgens hem namen vrouwen in het verleden gedwee genoeg met hun rol als huisvrouw, waardoor mannen hun taak van kostwinner en ondernemer op zich konden nemen, ten voordele van de hele samenleving.

Vele gerenommeerde wetenschappelijke studies bewijzen het ongelijk van Huts. Als vrouwen deelnemen aan de economie, levert dat belangrijke economische voordelen op. Hein Wendt (KU Leuven) toonde bovendien aan dat een groter aandeel van vrouwen in managementposities de productiviteit van bedrijven verhoogt.

Eén inkomen? Ging niet

Historisch houden zijn uitspraken evenmin steek. Huts' visie op de rol van vrouwen en mannen in het verleden, met de man als kostwinner en de vrouw als huisvrouw, is een hardnekkige mythe. Vaak gaat men ervan uit dat geld verdienen in het verleden de taak van mannen was, terwijl vrouwen zich op kinderen en haard smeten. Maar in het licht van de geschiedenis is dat een zeer recente gezinsorganisatie: ze komt pas op tijdens de 19de-eeuwse industrialisering, en kende haar hoogtepunt in de jaren 50 van vorige eeuw. Dan nog was het vooral een ideaalbeeld: alleen rijkere gezinnen konden het zich veroorloven om met één inkomen rond te komen. Voor de meeste families was de bijdrage van echtgenotes noodzakelijk om te overleven.

Een sterke deelname van vrouwen aan de economie was net kenmerkend voor de economische groei in Vlaanderen tijdens de middeleeuwen. Ook in de gouden eeuw van de Nederlandse Republiek speelden vrouwen een belangrijke rol in de productie en handel. De vele schilderijen met markttaferelen die de (overigens prachtige) tentoonstelling *Voor god en geld* rijk is, getuigen daarvan: we zien vrouwen niet alleen inkopen voor het huishouden doen, zij zijn ook prominent aanwezig als handelaarsters in textiel, voedsel en kleine waren op marktplaatsen. Daarnaast investeerden vrouwen hun geld op kredietmarkten en traden zij op als geldschietters van steden en overheden.

Dat alles is het logische gevolg van de manier waarop gezinnen toen waren georganiseerd. In de middeleeuwen, en nog vele eeuwen daarna, functioneerden gezinnen als kleine bedrijfjes waarin mannen, vrouwen en vaak ook kinderen samenwerkten. Echtgenotes beheerden het gezinsbudget, zagen toe op het ambachtsatelier en werkten mee in de gezinsonderneming. Getrouwde vrouwen konden ook een eigen zaak hebben: het middeleeuwse recht voorzag voor die koopvrouwen zelfs in een apart juridisch statuut waarmee ze zelfstandig contracten konden afsluiten (een getrouwde vrouw was immers juridisch onmondig – wat in België tot 1958 het geval was). Zo weten we dat een aantal Brusselse ondernemers in de textielindustrie de echtgenotes waren van een wijnhandelaar, een timmerman en een metselaar. Ondernemerschap was dus nooit intrinsiek mannelijk, zelfs niet in de door en door patriarchale middeleeuwse samenleving.

Nog enkele rechtzettingen

De versie van de middeleeuwen die Fernand Huts de laatste dagen in verschillende media mocht propageren, doet overigens op meer manieren de geschiedenis geweld aan. Vlaanderen als de wieg van het kapitalisme? Welnee, we legden de duimen voor de Italianen. Vlaanderen als epicentrum van de wereld? Misplaatst westers narcisme: India was vele malen rijker. De middeleeuwse ondernemer als garantie voor welvaart? De middeleeuwse samenleving werd vooral gekenmerkt door een enorme sociale ongelijkheid: een kleine elite profiteerde, terwijl een groot deel van de bevolking in weinig benijdenswaardige omstandigheden leefde. En tot slot, de ondernemersgeest als belangrijkste erfenis van de middeleeuwen? Minstens zo belangrijk en duurzaam was het ontstaan van democratische principes en sociale verworvenheden. Die danken we aan de lange sociale strijd van ambachtsgilden – verenigingen van arbeid(st)ers die erin slaagden om het monopolie van de economische elite over de politiek te doorbreken.

Dit alles valt te lezen in de diverse bijdragen in het boek *Gouden tijden. Rijkdom en status in de middeleeuwen*, dat de tentoonstelling *Voor god en geld* vergezelt. Huts neemt echter de vrijheid

om los van de wetenschappelijke inzichten een simplistische, neoliberale en machistische interpretatie van het verleden de wereld in te sturen. In de middeleeuwen bepaalden mannen met geld het beeld van de geschiedenis ten voordele van de eigen agenda. Dat hun moderne tegenhangers nu publiek-private samenwerkingen in cultuur en wetenschap steunen, is op zich lovenswaardig, maar geld schenken geeft iemand niet het recht om god te spelen over de geschiedenis.